

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

=====

અમદાવાદ ખાતે ગુજરાત હાઈકોર્ટમાં

સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલિકેશન નંબર ૪૬૩૯/૨૦૧૧

સાથે

સિવિલ એપિલિકેશન નંબર ૪૩૮૨/૨૦૧૩,

સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલિકેશન નંબર ૪૬૩૯/૨૦૧૧ માં

સાથે

સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલિકેશન નંબર ૪૬૪૧/૨૦૧૧

સાથે

સિવિલ એપિલિકેશન નંબર ૪૩૮૪/૨૦૧૩,

સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલિકેશન નંબર ૪૬૪૧/૨૦૧૧ માં

સાથે

સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલિકેશન નંબર ૪૬૪૩/૨૦૧૧

સાથે

સિવિલ એપિલિકેશન નંબર ૪૩૮૬/૨૦૧૩,

સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલિકેશન નંબર ૪૬૪૩/૨૦૧૧

મંજૂરી અને સહી માટે:

માનનીય ન્યાયમૂર્તિ શ્રી સી. એલ. સોની

સહી/—

=====

૧	શું સ્થાનિક અખબારોના રીપોર્ટ્સને ચુકાદો જોવાની મંજૂરી છે?	ના
૨	રીપોર્ટરને મોકલવામાં આવે કે નહીં?	હા
૩	શું ન્યાયમૂર્તિઓ ચુકાદાની આખરી નકલ જોવા માંગે છે?	ના
૪	શું આ કેસમાં ભારતીય બંધારણ, ૧૯૫૦ અથવા તે હેઠળ કરવામાં આવેલા કોઈ હુકમના અર્થઘટન અંગે કાયદાનો કોઈ નોંધપાત્ર પ્રશ્ન સમાયેલ છે?	ના
૫	શું સિવિલ જજને પરિપત્રિત કરવામાં આવે કે કેમ?	ના

=====

ગુજરાત રાજ્ય – કમિશનર ઓફ સ્કૂલ્સ મારફતે અને ૧

વિરુદ્ધ

અમરસિંહ કાનભા ઝાલા અને ૪

=====

ઉપસ્થિતિ:

શ્રી રોનક રાવલ, આસિસ્ટન્ટ ગવર્નમેન્ટ પ્લેડર પિટિશનર્સ તરફે

શ્રી એસ.આઈ. નાણાવટી, સીનિયર એડવોકેટ સાથે શ્રી નિખિલ એસ. કરીયેલ

રિસ્પોન્ડન્ટ નંબર ૧ તરફે

શ્રી વિરલ કે. શાહ, એડવોકેટ રિસ્પોન્ડન્ટ(સ) નંબર ૨ તરફે

શ્રી બી.એમ. માંગુકિયા, એડવોકેટ રિસ્પોન્ડન્ટ(સ) નંબર ૪-૫ તરફે

રૂલ સર્વિસ બાય ડી.એસ. રિસ્પોન્ડન્ટ(સ) નંબર ૩-૫ તરફે

=====

કોરમ: માનનીય ન્યાયમૂર્તિ શ્રી સી. એલ. સોની

તારીખ: ૨૦/૦૩/૨૦૧૪

સામાન્ય મૌખિક ચુકાદો

૧. ભારતના સંવિધાનના અનુચ્છેદ ૨૨૬ અને ૨૨૭ હેઠળ દાખલ કરાયેલી પિટિશનોના આ જૂથમાં, અરજદારો- ગુજરાત રાજ્ય અને જિલ્લા પ્રાથમિક શિક્ષણ અધિકારીએ દરેક પિટિશનમાં સામાવાળા નં. ૧ દ્વારા દાખલ કરવામાં આવેલી જુદી જુદી અરજીઓમાં સમાન હકીકતોની પરિસ્થિતિ પર ગુજરાત ઉચ્ચતર માધ્યમિક શાળાઓ સેવા ટ્રિબ્યુનલ દ્વારા અલગથી કરવામાં આવેલા તારીખ ૨૯.૧૦.૨૦૧૦ ના હુકમને પડકાર્યો છે.

૨. એપિલકેશન નં. ૧૧૮/૨૦૦૯ માં ટ્રિબ્યુનલ દ્વારા પસાર કરવામાં આવેલા હુકમ સામે સ્પેશ્યલ સિવિલ એપિલકેશન નં. ૪૬૩૯/૨૦૧૧ દાખલ કરવામાં

આવી છે, એપિલિકેશન નં. ૧૨૧/૨૦૦૯ માં ટ્રિબ્યુનલ દ્વારા પસાર કરવામાં આવેલા હુકમ સામે સ્પેશ્યલ સિવિલ એપિલિકેશન નં. ૪૬૪૧/૨૦૧૧ છે અને એપિલિકેશન નં. ૧૨૨/૨૦૦૯ માં કરવામાં આવેલા હુકમ સામે સ્પેશ્યલ સિવિલ એપિલિકેશન નં. ૪૬૪૩/૨૦૧૧ છે.

૩. ટ્રિબ્યુનલના હુકમમાંથી જે ધ્યાને આવી શકે તેવી કેટલીક પ્રસ્તુત હકીકતો નીચે જણાવેલ છે:-

૩.૧. શ્રી ભગવાનભાઈ ભાભાભાઈ વિદ્યાલય, જેનું સંચાલન હવે સંચાલક-સામાવાળા નં. ૨ દ્વારા કરવામાં આવે છે, તેના દ્વારા જારી કરાયેલ જાહેરાતના અનુસંધાનમાં, સામાવાળા નં. ૧ એ શિક્ષકની જગ્યા માટે અરજી કરી હતી. વિનિયમ મુજબ પસંદગી સમિતિની રચના કરવામાં આવી હતી અને તારીખ ૭.૨.૧૯૯૨ ના રોજ યોજાયેલા ઇન્ટરવ્યુના અનુસંધાનમાં સ્પેશ્યલ સિવિલ એપિલિકેશન નં. ૪૬૩૯/૨૦૧૧ ના સામાવાળા નં. ૧ ની પસંદગી કરવામાં આવી હતી, તારીખ ૧૮.૨.૧૯૯૫ ના રોજ યોજાયેલા ઇન્ટરવ્યુના અનુસંધાનમાં સ્પેશ્યલ સિવિલ એપિલિકેશન નં. ૪૬૪૧/૨૦૧૧ ના સામાવાળા નં. ૧ ની પસંદગી કરવામાં આવી હતી અને તારીખ ૧૯.૧૧.૧૯૯૪ ના રોજ યોજાયેલા ઇન્ટરવ્યુના અનુસંધાનમાં સ્પેશ્યલ સિવિલ એપિલિકેશન નં. ૪૬૪૩/૨૦૧૧ ના સામાવાળા નં. ૧ ની પસંદગી કરવામાં આવી હતી. ત્યારબાદ સંચાલક મંડળે સામાવાળા નં. ૧ ની શિક્ષક તરીકે નિમણૂક માટે તેમની પસંદગીની મંજૂરી અર્થે જિલ્લા શિક્ષણ અધિકારી-અરજદાર નં. ૨ ને દરખાસ્ત મોકલી હતી. અરજદાર

નં. ૨ એ મંજૂરી આપી અને આવી મંજૂરીના આધારે, સામાવાળા નં. ૧ ની ઉપરોક્ત શાળામાં શિક્ષક તરીકે નિમણૂક કરવામાં આવી. સ્પેશ્યલ સિવિલ એપિલિકેશન નં. ૪૬૩૯/૨૦૧૧ ના સામાવાળા નં. ૧ ના નિમણૂક હુકમની તારીખ ૧૪.૨.૧૯૯૨ છે, સ્પેશ્યલ સિવિલ એપિલિકેશન નં. ૪૬૪૧/૨૦૧૧ ના સામાવાળા નં. ૧ ની તારીખ ૧૪.૩.૧૯૯૫ છે અને સ્પેશ્યલ સિવિલ એપિલિકેશન નં. ૪૬૪૩/૨૦૧૧ ના સામાવાળા નં. ૧ ની તારીખ ૨૯.૧૧.૧૯૯૪ છે. તારીખ ૫.૪.૨૦૦૫ ના રોજ, એટલે કે સ્પેશ્યલ સિવિલ એપિલિકેશન નં. ૪૬૩૯/૨૦૧૧ ના સામાવાળા નં. ૧ દ્વારા આશરે ૧૩ વર્ષની બજાવેલ નોકરી પછી અને સ્પેશ્યલ સિવિલ એપિલિકેશન નં. ૪૬૪૧/૨૦૧૧ અને ૪૬૪૩/૨૦૧૧ ના સામાવાળા નં. ૧ દ્વારા ૧૦ વર્ષથી વધુ બજાવેલ નોકરી પછી, તેમને સંચાલક મંડળ તરફથી પત્ર મળ્યો કે શાળાઓના કમિશનરની ઓડિટ શાખા દ્વારા પગાર ગ્રાન્ટ માટે તેમની નિમણૂકો મંજૂર કરવામાં આવી નહોતી અને ૧૯૯૭ સુધી તેમને ચૂકવવામાં આવેલ પગાર વસૂલ કરવાનો હતો. કમિશનરના સદર હુકમને સામાવાળા નં. ૧ દ્વારા ટ્રિબ્યુનલ સમક્ષ પડકારવામાં આવ્યો હતો. જોકે, એવું દર્શાવવામાં આવ્યું હતું કે સદર હુકમ ઓડિટ વાંધાને લગતો હોવાથી, કમિશનર સમક્ષ અપીલ થઈ શકશે. તે મુજબ, સામાવાળા નં. ૧ ને કમિશનર સમક્ષ અપીલ દાખલ કરવાની પરવાનગી આપવામાં આવી હતી. ટ્રિબ્યુનલ સમક્ષ સામાવાળા નં. ૧ નો એવો કેસ હતો કે કમિશનરે તેમને કોઈ સુનાવણી આપી ન હતી અને કોઈ હુકમ પસાર કરવામાં

આવ્યો ન હતો પરંતુ અચાનક, સાડા ત્રણ વર્ષ પછી, સામાવાળા નં. ૧ ને શાળાના સંચાલક તરફથી તારીખ ૨૨.૧૨.૨૦૦૯ નો હુકમ મળ્યો જેમાં સામાવાળા નં. ૧ ની સેવાઓ એવા કારણોસર સમાપ્ત કરવામાં આવી કે કમિશનરના તારીખ ૧૧.૧૧.૨૦૦૯ ના હુકમ મુજબ અને જિલ્લા શિક્ષણ અધિકારીની તારીખ ૧૮.૧૨.૨૦૦૯ ની સૂચનાઓ મુજબ, સામાવાળા નં. ૧ ની સેવાનો તાત્કાલિક અસરથી અંત લાવવામાં આવ્યો છે. સામાવાળા નં. ૧ નો એવો કેસ હતો કે હુકમ પસાર કરતાં પહેલાં ન તો કમિશનરે સામાવાળા નં. ૧ ને કોઈ સુનાવણી આપી હતી કે ન તો સંચાલકે પણ તારીખ ૨૨.૧૨.૨૦૦૯ નો સેવા સમાપ્તિનો હુકમ પસાર કરતાં પહેલાં સામાવાળા નં. ૧ ને કોઈ સુનાવણી કે કોઈ નોટીસ આપી હતી. સામાવાળા નં. ૧ નો એવો કેસ છે કે તેમની નિમણૂકો કાયદાની યોગ્ય પ્રક્રિયાનું પાલન કર્યા પછી અને જિલ્લા શિક્ષણ અધિકારી પાસેથી મંજૂરી મેળવ્યા પછી થઈ હોવાથી અને તેઓ લગભગ ૧૪ થી ૧૭ વર્ષની નોકરી પૂર્ણ કરી ચૂક્યા હોવાથી, ધ ગુજરાત હાયર સેકન્ડરી સ્કૂલ્સ સર્વિસીસ ટ્રિબ્યુનલ એક્ટ, ૧૯૮૩ (ટૂંકમાં ‘સદર અધિનિયમ’) ની કલમ ૧૪ હેઠળ પરિકલ્પિત કાયદાની પ્રક્રિયાનું પાલન કર્યા વિના તેમની સેવાઓ સમાપ્ત કરી શકાઈ ન હોત અને કમિશનર દ્વારા પસાર કરવામાં આવેલ હુકમ કાયદાની દ્રષ્ટિએ અયોગ્ય હતો કારણ કે તે કાયદાની યોગ્ય પ્રક્રિયાનું પાલન કર્યા વિના પસાર કરવામાં આવ્યો હતો. સામાવાળા નં. ૧ દ્વારા ટ્રિબ્યુનલ સમક્ષ દાખલ કરાયેલી અરજીનો એવા કારણોસર વિરોધ કરવામાં આવ્યો હતો કે શિક્ષકની

જગ્યા પર નિમણૂક કરવા માટે સંચાલક મંડળ દ્વારા મેળવવામાં આવેલ વાંધા પ્રમાણપત્ર (એન.ઓ.સી.) જિલ્લા શિક્ષણ અધિકારીની કચેરી સમક્ષ ખોટી રજૂઆત કરીને અને છેતરપિંડી આચરીને બદલી નાખવામાં આવ્યું હતું અને દરેક પિટિશનના સામાવાળા નં. ૧ ને ઉમેદવારોની અન્ય કેટેગરીઓ માટે અનામત રાખવામાં આવેલી ખાલી જગ્યાઓ સામે નિમણૂકો આપવામાં આવી હતી. અરજીનો વધુમાં એવા કારણોસર વિરોધ કરવામાં આવ્યો હતો કે સામાવાળા નં. ૧ ની નિમણૂક અનિયમિત હોવાથી, તે ઓડિટ વિભાગ દ્વારા મંજૂર કરવામાં આવી ન હતી. ટ્રિબ્યુનલ સમક્ષ એવું જણાવવામાં આવ્યું હતું કે જ્યારે સંચાલક મંડળના આવા કપટપૂર્ણ કૃત્યની જાણ થઈ, ત્યારે જિલ્લા શિક્ષણ અધિકારીએ વર્ષ ૨૦૦૨ માં સંચાલન પોતાના હસ્તક લેવા માટે અહેવાલ કર્યો હતો અને ત્યારબાદ, કમિશનરે સંચાલન પોતાના હસ્તક લેવાનો અને સામાવાળા નં. ૧ ની નિમણૂકને તથા સામાવાળા નં. ૧ માટે પગાર ગ્રાન્ટને મંજૂરી ન આપવાનો તેમજ સામાવાળા નં. ૧ ને ચૂકવાયેલા પગારની વસૂલાત કરવાનો હુકમ પસાર કર્યો હતો.

૩.૨. ટ્રિબ્યુનલ સમક્ષ રજૂ કરાયેલા પુરાવાના આધારે, ટ્રિબ્યુનલ એવા નિષ્કર્ષ પર પહોંચ્યું કે સામાવાળા નં. ૧ ની નિમણૂક એન.ઓ.સી., જાહેરાત, કાયદેસર રીતે રચાયેલી પસંદગી સમિતિ દ્વારા પસંદગી અને ડી.ઈ.ઓ. ની પૂર્વ મંજૂરી મેળવ્યા પછી થઈ હતી. આવી કાયદેસરની નિમણૂક શરૂઆતથી જ રદબાતલ હોવાનું કહી શકાય નહીં. તેથી, સદર અધિનિયમની કલમ ૧૪(૧)(બી)

હેઠળની પ્રક્રિયાનું પાલન કરવું જરૂરી હતું. આવા નિષ્કર્ષ પર, ટ્રિબ્યુનલે સામાવાળા નં. ૧ ની અરજી મંજૂર કરી અને તારીખ ૨૨.૧૨.૨૦૦૯ ના સેવા સમાપ્તિના હુકમને તેમજ ઉચ્ચ શિક્ષણ કમિશનર દ્વારા પસાર કરવામા આવેલા તારીખ ૧૧.૧૧.૨૦૦૯ ના હુકમને રદ કર્યો અને સામાવાળા નં. ૧ ને પાછલા પગાર સહિત નિયમિત પગાર સાથે સેવામાં ચાલુ રાખવાનો હુકમ કર્યો, અને તેને ગ્રાન્ટના હેતુ માટે ગ્રાહ્ય ગણ્યો.

જ. મેં પક્ષકારોના વિદ્વાન વકીલોને સાંભળ્યા છે.

પ. તમામ પિટિશનોમાં અરજદારો તરફે ઉપસ્થિત રહેલા વિદ્વાન આસિસ્ટન્ટ ગવર્નમેન્ટ પ્લીડર શ્રી રોનક રાવલે રજૂઆત કરી હતી કે શિક્ષકોની જગ્યાઓ ઓ.બી.સી. અને અનુસૂચિત જાતિ કેટેગરીના ઉમેદવારો માટે અનામત હોવા છતાં, જેના માટે શાળાના સંચાલક મંડળ દ્વારા અગાઉ એન.ઓ.સી. માંગવામાં આવી હતી, જોકે, સંચાલક મંડળની ખોટી રજૂઆત પર ડી.ઈ.ઓ. એ ત્યારબાદ સદર એન.ઓ.સી. બદલી નાખી હતી અને દરેક પિટિશનના સામાવાળા નં. ૧ એન.ઓ.સી. માં કરવામાં આવેલા આવા ફેરફારના લાભાર્થી હતા. શ્રી રાવલે રજૂઆત કરી કે જ્યારે જગ્યાઓ અનામત કેટેગરીના ઉમેદવારો દ્વારા ભરવાની હતી અને સંચાલક મંડળ દ્વારા કપટપૂર્વક એન.ઓ.સી. બદલાવીને તે જગ્યાઓ ભરવામાં આવી હતી, ત્યારે સંચાલક મંડળ દ્વારા સામાવાળા નં. ૧ ની નિમણૂક શરૂઆતથી જ રદબાતલ હતી અને તેથી, સદર અધિનિયમની કલમ ૧૪ હેઠળ સામાવાળા નં. ૧ ની સેવાઓ સમાપ્ત કરવા માટે કોઈ પ્રક્રિયાનું પાલન કરવાની

જરૂર નહોતી. શ્રી રાવલે રજૂઆત કરી કે કપટપૂર્વક એન.ઓ.સી. મેળવવાની હકીકત સંબંધિત સત્તાવાળાઓને ત્યારે જાણી શકાઈ જ્યારે ડી.ઇ.ઓ. એ શાળાનું સંચાલન પોતાના હસ્તક લેવા માટે વર્ષ ૨૦૦૨ માં સંયુક્ત શિક્ષણ કમિશનરને અહેવાલ કર્યો હતો અને ત્યાર પછી જ, સામાવાળા નં. ૧ ના પગારની ગ્રાન્ટ નામંજૂર કરવા માટે જરૂરી પગલાં લઈ શકાયા હતા અને ઉચ્ચ શિક્ષણ કમિશનરના પગાર ગ્રાન્ટ નામંજૂર કરવાના હુકમના આધારે સામાવાળા નં. ૧ ની સેવાઓ સમાપ્ત કરવાની જરૂર હોવાથી, સંચાલક મંડળ વતી સામાવાળા નં. ૩ દ્વારા સામાવાળા નં. ૧ ની સેવાઓ સમાપ્ત કરતો આનુષંગિક હુકમ પસાર કરવામાં આવ્યો હતો. શ્રી રાવલે રજૂઆત કરી કે ઉચ્ચ શિક્ષણ કમિશનરે એન.ઓ.સી. અને સામાવાળા નં. ૧ ની પસંદગી અંગેના પાસાઓ પર વિચારણા કરી હોવાથી, સામાવાળા નં. ૧ ની સેવાઓ સમાપ્ત કરવા માટે કોઈ નવી પ્રક્રિયાનું પાલન કરવાની જરૂર નહોતી. શ્રી રાવલે રજૂઆત કરી કે એન.ઓ.સી. બદલાવવાના સંચાલક મંડળના કૃત્યથી માત્ર સામાવાળા નં. ૧ ને જ લાભ થયો હતો અને તેથી, સામાવાળા નં. ૧ ની નિમણૂક ખોટી રજૂઆત અને કપટપૂર્ણ કૃત્ય દ્વારા મેળવવામાં આવી હોવાનું કહી શકાય અને તેથી, આવી નિમણૂક રદબાતલ અને શૂન્ય હતી અને તેને રદ કરવાની જરૂર હતી જેના માટે કોઈ પ્રક્રિયાનું પાલન કરવાની જરૂર નહોતી. શ્રી રાવલે રજૂઆત કરી કે સામાવાળા નં. ૧ ને જારી કરાયેલા નિમણૂક હુકમની શરતોમાંની એક શરત એ હતી કે સામાવાળા નં. ૧ ની નિમણૂક ઓડિટને આધીન હતી અને તેથી, જ્યારે

ઓડિટ દરમિયાન એવું જણાયું કે સામાવાળા નં. ૧ ની પસંદગી અને નિમણૂક અનામત રાખવામાં આવેલી જગ્યા પર કરવામાં આવી હતી, ત્યારે મંજૂરી આપનાર સત્તામંડળ તરીકે કમિશનર આવા ઓડિટ વાંધા પર આધાર રાખવા માટે અને સામાવાળા નં. ૧ માટે પગાર ગ્રાન્ટ નામંજૂર કરતો હુકમ પસાર કરવા માટે વાજબી હતા અને પરિણામે, સામાવાળા નં. ૩ પણ સામાવાળા નં. ૧ ની નિમણૂક રદ કરવા માટે વાજબી હતા. શ્રી રાવલે આમ રજૂઆત કરી કે ટ્રિબ્યુનલે સેવા સમાપ્તિના હુકમને તેમજ ઉચ્ચ શિક્ષણ કમિશનરના હુકમને રદબાતલ અને બાતલ કરીને તેના અધિકારક્ષેત્રનું ઉલ્લંઘન કર્યું છે અને તેથી, ભારતના સંવિધાનના અનુચ્છેદ ૨૨૬ અને ૨૨૭ હેઠળની સત્તાઓનો ઉપયોગ કરતી વખતે આ કોર્ટ દ્વારા ટ્રિબ્યુનલના આવા હુકમને રદબાતલ અને બાતલ કરવો જરૂરી છે.

૬. શ્રી રાવલે ૧૯૯૭(૨) જી.એલ.એચ. જીપ માં રિપોર્ટ થયેલ વિજયનગર એજ્યુકેશન સોસાયટી વિ. ગુજરાત સેકન્ડરી એજ્યુકેશન ટ્રિબ્યુનલ, અમદાવાદ અને અન્ય ના કેસમાં આ કોર્ટના નિર્ણય પર આધાર રાખ્યો છે.

૭. દરેક પિટિશનમાં સામાવાળા નં. ૧ તરફે વિદ્વાન શ્રી નિખિલ એસ. કારીયેલ સાથે ઉપસ્થિત રહેલા વિદ્વાન સિનિયર વકીલ શ્રી એસ.આઈ. નાણાવટીએ વિદ્વાન આસિસ્ટન્ટ ગવર્નમેન્ટ પ્લીડર શ્રી રાવલ દ્વારા કરવામાં આવેલી દલીલોનો જવાબ આપતાં રજૂઆત કરી હતી કે ટ્રિબ્યુનલે એવું તારણ નોંધ્યું છે કે સામાવાળા નં. ૧ ની નિમણૂક ડી.ઈ.ઓ. દ્વારા આપવામાં આવેલી એન.ઓ.સી.

ના આધારે અને પસંદગીની યોગ્ય કાનૂની પ્રક્રિયાનું પાલન કર્યા પછી થઈ હતી. શ્રી નાણાવટીએ રજૂઆત કરી કે પસંદગી સમિતિ કાયદેસર રીતે રચાયેલી હતી અને પસંદગી સમિતિ સમક્ષ હાજર થયેલા અન્ય ઉમેદવારો પૈકી, જ્યાં સરકારના પ્રતિનિધિ પણ એક પક્ષકાર હતા, સામાવાળા નં. ૧ ની પસંદગી કરવામાં આવી હતી. શ્રી નાણાવટીએ રજૂઆત કરી કે આમ સામાવાળા નં. ૧ ની નિમણૂક કાયદેસર હતી અને સામાવાળા નં. ૧ ની સેવાઓ સમાપ્ત કરવા માટે, સદર અધિનિયમની કલમ ૧૪(૧)(બી) હેઠળની પ્રક્રિયાનું પાલન કરવું જરૂરી હતું. શ્રી નાણાવટીએ રજૂઆત કરી કે નિર્વિવાદપણે, આવી કોઈ પ્રક્રિયાનું પાલન કરવામાં આવ્યું ન હતું અને તેથી, ટ્રિબ્યુનલે સેવા સમાપ્તિના હુકમને યોગ્ય રીતે રદ કર્યો હતો. શ્રી નાણાવટીએ રજૂઆત કરી કે સામાવાળા નં. ૩ દ્વારા ચલાવવામાં આવતી શાળામાં શિક્ષકની જગ્યા પર સામાવાળા નં. ૧ સામે ખોટી રજૂઆત કે છેતરપિંડીનો કોઈ આક્ષેપ કે આરોપ નથી. શ્રી નાણાવટીએ રજૂઆત કરી કે સામાવાળા નં. ૧ ખોટી રજૂઆત કરી શકે નહીં અથવા કોઈ કપટપૂર્ણ કૃત્યમાં સામેલ થઈ શકે નહીં કારણ કે શિક્ષકોની જગ્યા ભરવા માટે સંચાલક મંડળ દ્વારા જાહેરાત આપવામાં આવ્યા પછી જ, સામાવાળા નં. ૧ એ જગ્યા માટે અરજી કરીને પસંદગીમાં ભાગ લેવા માટે પગલું ભર્યું હતું. શ્રી નાણાવટીએ રજૂઆત કરી કે જ્યારે સંચાલક મંડળે ડી.ઇ.ઓ. પાસેથી મેળવેલ એન.ઓ.સી. માંગી ત્યારે સામાવાળા નં. ૧ ત્યાં ક્યાંય નહોતા કે અરજદારનો એવો કેસ પણ નથી કે સામાવાળા નં. ૧ એ ડી.ઇ.ઓ. પાસેથી એન.ઓ.સી. મેળવવામાં

શાળાના સંચાલક મંડળ સાથે મળીને કાવતરું રચ્યું હતું કે પોતાની જાતને સાંકળી હતી. શ્રી નાણાવટીએ રજૂઆત કરી કે સામાવાળા નં. ૧ સામે ઉપરોક્ત આક્ષેપ કે આરોપના અભાવે, માત્ર સામાવાળા નં. ૧ નિમણૂકના લાભાર્થી બન્યા તેટલા માટે, એવું કહી શકાય નહીં કે સામાવાળા નં. ૧ ની નિમણૂક શરૂઆતથી જ રદબાતલ હતી. શ્રી નાણાવટીએ રજૂઆત કરી કે જ્યારે ઉચ્ચ શિક્ષણ કમિશનરે સામાવાળા નં. ૧ ની નિમણૂકના સંબંધમાં પગાર ગ્રાન્ટ નામંજૂર કરવા માટે વર્ષ ૨૦૦૫ માં હુકમ પસાર કર્યો, જેના આધારે સામાવાળા નં. ૧ ને ચૂકવવામાં આવેલા પગારની વસૂલાત માંગવામાં આવી હતી, ત્યારે પ્રથમ પિટિશનમાં સામાવાળા નં. ૧ ના કેસમાં લગભગ ૧૩ વર્ષથી વધુ અને બીજી અને ત્રીજી પિટિશનમાં સામાવાળા નં. ૧ ના કેસમાં ૧૦ વર્ષથી વધુ સમય પૂર્ણ થઈ ગયો હતો અને જ્યારે તારીખ ૨૨.૧૨.૨૦૦૮ ના હુકમ દ્વારા સામાવાળા નં. ૧ ની સેવાઓ સમાપ્ત કરવામાં આવી, ત્યારે પ્રથમ કેસમાં લગભગ ૧૭ વર્ષથી વધુ અને બીજા અને ત્રીજા કેસમાં ૧૪ વર્ષ પૂરા થઈ ગયા હતા. શ્રી નાણાવટીએ રજૂઆત કરી કે કમિશનર દ્વારા કરવામાં આવેલા હુકમે સામાવાળા નં. ૧ ના પગાર અંગે તેમની સેવાની શરતોને અસર કરી હોવાથી, ઉચ્ચ શિક્ષણ કમિશનરના હુકમ સામે પણ સામાવાળા નં. ૧ ની અરજીઓ સ્વીકારવા માટે ટ્રિબ્યુનલ તેના અધિકારક્ષેત્રમાં હતી. શ્રી નાણાવટીએ રજૂઆત કરી કે કોઈપણ કારણોસર જો કોઈ માધ્યમિક શિક્ષકની સેવા સમાપ્ત કરવાની જરૂર હોય, તો સદર અધિનિયમની કલમ ૧૪ ની જોગવાઈનું ફરજિયાતપણે પાલન કરવું જરૂરી

છે. શ્રી નાણાવટીએ રજૂઆત કરી કે સામાવાળા નં. ૧ ની સેવાઓ સમાપ્ત કરતાં પહેલાં સદર અધિનિયમની કલમ ૧૪ મુજબ કોઈ પ્રક્રિયાનું પાલન કરવામાં ન આવ્યું હોવાથી, સામાવાળા નં. ૨ સામે પસાર કરવામાં આવેલ સેવા સમાપ્તિનો હુકમ ગેરકાયદેસર હતો તેવું ઠરાવવામાં ટ્રિબ્યુનલે કોઈ ભૂલ કરી હોવાનું કહી શકાય નહીં. શ્રી નાણાવટીએ રજૂઆત કરી કે જ્યારે ઉચ્ચ શિક્ષણ કમિશનરે સામાવાળા નં. ૧ ની પગાર ગ્રાન્ટ નામંજૂર કરવાનો હુકમ પસાર કર્યો ત્યારે પણ સામાવાળા નં. ૧ ને કોઈ સુનાવણી આપવામાં આવી ન હતી. એટલું જ નહીં પરંતુ ખોટી રજૂઆત કે છેતરપિંડીના આરોપ અંગે સામાવાળા નં. ૧ ને કોઈ કારણદર્શક નોટીસ આપવામાં આવી ન હતી કે પગાર ગ્રાન્ટ નામંજૂર કરવા અને સામાવાળા નં. ૧ ને ચૂકવેલ પગારની વસૂલાત કરવા માટેનો હુકમ પસાર કરવા માટે ઉચ્ચ શિક્ષણ કમિશનરે જે સાહિત્ય પર આધાર રાખ્યો હતો તેવું કોઈ સાહિત્ય સામાવાળા નં. ૧ ને પૂરું પાડવામાં આવ્યું ન હતું. શ્રી નાણાવટીએ રજૂઆત કરી કે કમિશનરનો હુકમ અને સામાવાળા નં. ૧ ની સેવાઓ સમાપ્ત કરવામાં સંચાલક મંડળનો હુકમ સામાવાળા નં. ૧ ની નિમણૂક માટે એન.ઓ.સી. બદલાવવામાં ખોટી રજૂઆત અને કપટપૂર્ણ કૃત્યના આક્ષેપ પર આધારિત હોવાથી, આવા પગલાં શિક્ષાત્મક સ્વરૂપના હતા અને તેથી, કુદરતી ન્યાયના કડક સિદ્ધાંતોનું પાલન કરવું જરૂરી હતું. શ્રી નાણાવટીએ આમ પિટિશનો ફગાવી દેવાની અરજ કરી હતી.

૮. શ્રી નાણાવટીએ નીચેના નિર્ણયો પર આધાર રાખ્યો છે:—

(૧) ૧૯૯૭(૨) જી.એલ.એચ. ૬૧૮ માં રિપોર્ટ થયેલ બી.એમ. શાહ એજ્યુકેશન સોસાયટી વિ. શિલ્પાબેન બી. ચૌહાણ ના કેસમાં;

(૨) (૨૦૧૧) ૩ એસ.સી.સી. ૩૬૩ માં રિપોર્ટ થયેલ કૃષ્ણાદેવી માલચંદ કામાઠિયા વિ. બોમ્બે એન્વાયરન્મેન્ટલ એક્શન ગ્રુપ ના કેસમાં;

(૩) ૨૦૦૫(૪) જી.એલ.આર. ૨૯૨૬ માં રિપોર્ટ થયેલ બિપિનચંદ્ર પી. પટેલ (વકીલ) અને અન્ય વિ. મફતલાલ અંબાલાલ પ્રજાપતિ અને અન્ય ના કેસમાં.

૯. શાળાના આચાર્ય- સામાવાળા નં. ૨ તરફે ઉપસ્થિત રહેલા વિદ્વાન વકીલ શ્રી વિરલ કે. શાહે રજૂઆત કરી હતી કે આ જગ્યાઓ અનામત કેટેગરીના ઉમેદવારો દ્વારા ભરવાની હતી તેમ છતાં, સંબંધિત સમયે, સંચાલક મંડળે એન.ઓ.સી. બદલાવી નાખી હતી જેથી શાળામાં શિક્ષકની ખાલી જગ્યાઓ પર સામાવાળા નં. ૧ ની નિમણૂકની સુવિધા થઈ શકે. શ્રી શાહે રજૂઆત કરી કે વાસ્તવમાં અનામત કેટેગરીના ઈચ્છુક ઉમેદવારો પૈકીના એક ઉમેદવારે સંબંધિત સમયે ટ્રિબ્યુનલનો આશરો લીધો હતો અને સંચાલક મંડળ સામે વચગાળાનો સ્ટે હોવા છતાં, સંચાલક મંડળે જાહેરાત સાથે આગળ વધીને સામાન્ય કેટેગરીના ઉમેદવારો દ્વારા જગ્યા ભરી દીધી હતી અને આમ એન.ઓ.સી. બદલાવવાના સંચાલક મંડળના કપટપૂર્ણ કૃત્યને કારણે સામાવાળા નં. ૧ ને સીધો લાભ થયો હતો. શ્રી શાહે રજૂઆત કરી કે શાળાના ગેરવહીવટના કારણે, સરકારે શાળાનું સંચાલન પોતાના હસ્તક લેવાનો નિર્ણય કર્યો અને શાળાનું સંચાલન પોતાના

હસ્તક લેવાના હુકમમાં, સંબંધિત સત્તામંડળે શાળામાં શિક્ષકોની નિમણૂક અંગેની ગેરકાયદેસરતાઓ સહિત સંચાલક મંડળે કેવી રીતે ગંભીર અનિયમિતતા આચરી હતી તે વિગતવાર જણાવ્યું છે. શ્રી શાહે રજૂઆત કરી કે જ્યારે સામાવાળા નં. ૧ ની નિમણૂક સરકારની નીતિની સંપૂર્ણ અવગણના કરીને કરવામાં આવી હતી, ત્યારે આવી નિમણૂક રદબાતલ અને શૂન્ય કહી શકાય અને જેને રદ કરવા માટે કોઈ પ્રક્રિયાનું પાલન કરવાની જરૂર નહોતી. શ્રી શાહે રજૂઆત કરી કે ઉચ્ચ શિક્ષણ કમિશનરે સામાવાળા નં. ૧ ની નિમણૂક માટે એન.ઓ.સી. આપવા સંબંધિત રેકૉર્ડની તપાસ કરી હતી અને જોયું કે સંચાલક મંડળે ખોટી રજૂઆત કરીને અને કપટપૂર્ણ રીતે એન.ઓ.સી. બદલાવી હતી અને ત્યારબાદ સામાવાળા નં. ૧ ની નિમણૂકના સંબંધમાં પગાર ગ્રાન્ટ નામંજૂર કરવાનો હુકમ પસાર કર્યો હતો અને તેથી, સામાવાળા નં. ૧ ની આવી નિમણૂક રાજ્ય સરકારના સક્ષમ સત્તામંડળ દ્વારા નામંજૂર કરવામાં આવી હતી. ઉચ્ચ શિક્ષણ કમિશનરના આવા હુકમને ધ્યાને લેતાં, સામાવાળા નં. ૧ ની નિમણૂક કાયદાની નજરમાં અમાન્ય હોવાથી, સામાવાળા નં. ૧ ની સેવા સમાપ્ત કરતાં પહેલાં સદર અધિનિયમની કલમ ૧૪ હેઠળની પ્રક્રિયાનું પાલન કરવું જરૂરી હતું તેવા નિષ્કર્ષ પર આવવામાં ટ્રિબ્યુનલ યોગ્ય ન હતી. શ્રી શાહે રજૂઆત કરી કે ટ્રિબ્યુનલ પાસે અન્યથા પણ ઉચ્ચ શિક્ષણ કમિશનર દ્વારા પસાર કરવામાં આવેલા હુકમ સામેના પડકારની તપાસ કરવાના અધિકારક્ષેત્રનો અભાવ હતો કારણ કે ટ્રિબ્યુનલ પાસે માત્ર સદર અધિનિયમની કલમ ૮ હેઠળ આવતા વિવાદોની

તપાસ કરવાનું જ અધિકારક્ષેત્ર છે. શ્રી શાહે રજૂઆત કરી કે જો સામાવાળા નં. ૧ ની પ્રારંભિક નિમણૂક શરૂઆતથી જ રદબાતલ હતી, તો માત્ર સામાવાળા નં. ૧ એ શાળામાં લાંબા સમય સુધી શિક્ષક તરીકે સેવા આપી છે તેવા કારણોસર આવી નિમણૂક બચાવી શકાતી નથી. શ્રી શાહે આમ રજૂઆત કરી કે ટ્રિબ્યુનલનો વાદગ્રસ્ત હુકમ કાયદાની ચકાસણીમાં ટકી શકે તેમ નથી.

૧૦. સરકાર દ્વારા નિમવામાં આવેલા શાળાના સંચાલક એવા સામાવાળા નં. ૩ તરફે કોઈ ઉપસ્થિત રહ્યું નથી.

૧૧. દરેક બાબતમાં સામાવાળા નં. ૪ અને ૫ તરફે ઉપસ્થિત રહેલા વિદ્વાન વકીલ શ્રી બી.એમ. માંગુકિયાએ રજૂઆત કરી હતી કે સંચાલક મંડળે ડી.ઇ.ઓ. પાસેથી એન.ઓ.સી. મેળવવામાં કોઈ ગેરકાયદેસરતા આચરી નથી. શ્રી માંગુકિયાએ રજૂઆત કરી કે શિક્ષક તરીકે સામાવાળા નં. ૧ ની નિમણૂકને ડી.ઇ.ઓ. દ્વારા મંજૂરી આપવામાં આવી હતી અને તેથી, સામાવાળા નં. ૧ શિક્ષક તરીકે સેવા આપવા અને સંચાલક મંડળને મળવાપાત્ર પગાર ગ્રાન્ટમાંથી પગાર મેળવવા માટે હકદાર બન્યા હતા.

૧૨. પક્ષકારોના વિદ્વાન વકીલોને સાંભળ્યા પછી, એવું જણાય છે કે શાળામાં શિક્ષકોની ભરતી માટે શાળા સંચાલક મંડળ દ્વારા વર્ષ ૧૯૯૨ અને ૧૯૯૫ માં હાથ ધરવામાં આવેલી પસંદગી પ્રક્રિયામાં, સામાવાળા નં. ૧ એ અન્ય ઉમેદવારો સાથે ભાગ લીધો હતો અને શિક્ષકની જગ્યા માટે પસંદગી પામ્યા હતા.

અરજદારોનો એવો કેસ નથી કે સામાવાળા નં. ૧ લાયકાત ધરાવતા ન હોવા છતાં, પાત્ર ન હોવા છતાં અથવા અન્ય ઉમેદવારો કરતાં ઓછા ગુણવાન હોવા છતાં, સંચાલક મંડળ દ્વારા શિક્ષક તરીકે નિમણૂક માટે તેમની તરફેણ કરવામાં આવી હતી. એવું જણાય છે કે સરકારના એક પ્રતિનિધિ સાથે પસંદગી સમિતિની યોગ્ય રચના કરવામાં આવી હતી અને આવી પસંદગી સમિતિ દ્વારા, સામાવાળા નં. ૧ ની પસંદગી કરવામાં આવી હતી. સામાવાળા નં. ૧ ની નિમણૂક માટે પસંદગી સમિતિ દ્વારા નિર્ણય લેવાની પ્રક્રિયામાં ન તો કોઈ ક્ષતિ હતી કે ન તો સામાવાળા નં. ૧ ની નિમણૂક પાત્રતાના ધોરણોથી વિપરીત હોવાનું જણાવવામાં આવ્યું હતું. તેથી, સામાવાળા નં. ૧ ની નિમણૂક અમાન્ય કે શરૂઆતથી જ રદબાતલ હોવાનું કહી શકાય નહીં. એવો આક્ષેપ છે કે સંચાલક મંડળે ડી.ઈ.ઓ. પાસેથી એન.ઓ.સી. માં ફેરફાર કરાવીને ખાલી જગ્યા ભરવા માટેનો માર્ગ ગેરકાયદેસર રીતે બદલ્યો હતો. પરંતુ, આવી બદલાયેલી એન.ઓ.સી. ના આધારે, જ્યારે ત્યારબાદ પસંદગી થઈ, ત્યારે ડી.ઈ.ઓ. એ આગળ પસંદગીને મંજૂરી આપી અને ઓછામાં ઓછા ૧૦ વર્ષ સુધી, કોઈપણ સત્તામંડળ દ્વારા કોઈ પગલાં લેવામાં આવ્યા ન હતા. એવું કારણ આપવામાં આવ્યું હતું કે એન.ઓ.સી. બદલાવવાનું આવું ગેરકાયદેસર કૃત્ય વર્ષ ૨૦૦૫ માં શાળાનું સંચાલન પોતાના હસ્તક લેવામાં આવ્યું ત્યારે જ જાણી શકાયું હતું પરંતુ તે પછી સામાવાળા નં. ૧ ને બદલાયેલી એન.ઓ.સી. પર આધારિત પસંદગી

પ્રક્રિયાના લાભાર્થી કહી શકાય તો પણ, સંચાલક મંડળના કોઈપણ કૃત્ય માટે તેઓ જવાબદાર ન હતા.

૧૩. એ હકીકત વિશે કોઈ વિવાદ નથી કે વર્ષ ૧૯૯૨ અને ૧૯૯૫ માં સામાવાળા નં. ૧ ની નિમણૂક થઈ ત્યારથી, સંચાલક મંડળ દ્વારા તારીખ ૫.૪.૨૦૦૫ ના પત્ર દ્વારા તેમને જાણ કરવામાં આવી કે ઓડિટ માટે તેમની નિમણૂકો મંજૂર કરવામાં આવી નથી અને તેમના પગારની વસૂલાત માટે હુકમ પસાર કરવામાં આવ્યો હતો ત્યાં સુધી તેઓ સંચાલક મંડળને મળવાપાત્ર પગાર ગ્રાન્ટમાંથી નિયમિત પગાર મેળવી રહ્યા હતા. એવો પણ કોઈ વિવાદ નથી કે ઓડિટમાં પગાર ગ્રાન્ટ માટે નિમણૂક નામંજૂર કરવાના ઉપરોક્ત હુકમ પછી પણ, સામાવાળા નં. ૩ એ તેમની સેવાઓ સમાપ્ત કરતો તારીખ ૨૨.૧૨.૨૦૦૯ નો હુકમ પસાર કર્યો ત્યાં સુધી સામાવાળા નં. ૧ એ સેવા આપવાનું ચાલુ રાખ્યું હતું. આમ, પ્રથમ પિટિશનના સામાવાળા નં. ૧ એ તે સમય સુધીમાં લગભગ ૧૭ વર્ષ અને અન્ય બે પિટિશનોમાં સામાવાળા નં. ૧ એ ૧૪ વર્ષની સેવા આપી હતી.

૧૪. અરજદારોનો એવો કેસ નથી કે શાળામાં ખાલી જગ્યાઓ પર શિક્ષકોની ભરતી માટે ડી.ઇ.ઓ. દ્વારા એન.ઓ.સી. ના ફેરફાર માટેની કથિત ખોટી રજૂઆત કે છેતરપિંડીમાં સામાવાળા નં. ૧ સામેલ હતા. એવું જણાય છે કે શિક્ષકોની ભરતી માટે કથિત બદલાયેલી એન.ઓ.સી. ના આધારે શાળા સંચાલક મંડળે જાહેરાત આપી તે પછી જ, સામાવાળા નં. ૧ એ શિક્ષકની જગ્યા

માટે અરજી કરીને પસંદગીમાં ભાગ લીધો હતો. તેઓ નિમણૂક પામવા માટે લાયક હોવાથી અને અન્ય ઉમેદવારોમાં ગુણવાન જણાયા હોવાથી, તેઓ પસંદગી સમિતિ દ્વારા પસંદગી પામ્યા હતા અને ડી.ઈ.ઓ. દ્વારા મંજૂરી મળ્યા પછી નિમણૂક પામ્યા હતા. તેથી, એવું કહી શકાય નહીં કે સામાવાળા નં. ૧ ની નિમણૂક ગેરકાયદેસર હતી. બાબતની આવી સ્થિતિમાં, સદર અધિનિયમની કલમ ૧૪ હેઠળની કોઈપણ પ્રક્રિયાનું પાલન કર્યા વિના માત્ર ઉચ્ચ શિક્ષણ કમિશનર દ્વારા કરવામાં આવેલા હુકમના આધારે સામાવાળા નં. ૩ સંચાલક મંડળ માટે સામાવાળા નં. ૧ ની સેવાનો અંત લાવવો યોગ્ય નહોતો. તેથી, ટ્રિબ્યુનલે સેવા સમાપ્તિના આવા હુકમને કાયદાની પ્રક્રિયા સાથે સુસંગત ન હોવાનું યોગ્ય રીતે ઠરાવ્યું છે. એ હકીકત વિશે કોઈ વિવાદ નથી કે સામાવાળા નં. ૧ ની સેવાઓનો અંત લાવતાં પહેલાં આવી કોઈ તપાસ હાથ ધરવામાં આવી ન હતી. જોકે અરજદારોનો એવો કેસ હતો કે કમિશનર સમક્ષ, પગાર ગ્રાન્ટ માટે નિમણૂક નામંજૂર કરવા અને અરજદારોને ચૂકવેલ પગારની વસૂલાત માટેનો હુકમ પસાર કરતાં પહેલાં, સામાવાળા નં. ૧ ને સુનાવણી માટે બોલાવવામાં આવ્યા હતા, તેમ છતાં એવું જણાય છે કે કથિત રીતે સંચાલક મંડળના કહેવાથી ડી.ઈ.ઓ. દ્વારા કરવામાં આવેલા એન.ઓ.સી. ના ફેરફારના આક્ષેપના સંબંધમાં સામાવાળા નં. ૧ ને કોઈ સાહિત્ય પૂરું પાડવામાં આવ્યું ન હતું કે સામાવાળા નં. ૧ ને સુનાવણીની કોઈ વાસ્તવિક તક પણ આપવામાં આવી ન હતી. ઉચ્ચ શિક્ષણ કમિશનરે જેના પર આધાર રાખ્યો હતો તે સાહિત્ય પૂરું ન પાડવું અને

સામાવાળા નં. ૧ ને સુનાવણીની વાસ્તવિક તક ન આપવી તે સ્પેશ્યલ સિવિલ એપિલકેશન નં. ૪૬૩૯/૨૦૧૧ માં પાના નં. ૬૮ પર એનેક્સર-આર૨ પર મૂકવામાં આવેલા તારીખ ૧૧.૧૧.૨૦૦૯ ના ઉચ્ચ શિક્ષણ કમિશનરના હુકમ પરથી સ્પષ્ટ થઈ શકે છે. સદર હુકમમાં સુનાવણીની બે તારીખો દર્શાવવામાં આવી છે, એક ૨૦.૧૧.૨૦૦૬ છે અને બીજી ૧૭.૮.૨૦૦૯ છે. આ બે તારીખો વચ્ચે લગભગ ત્રણ વર્ષનો લાંબો ગાળો હતો. હુકમમાં એ પ્રતિબિંબિત થતું નથી કે પ્રથમ તારીખે શું સુનાવણી થઈ હતી કે ૧૭.૮.૨૦૦૯ ના રોજ સામાવાળા નં. ૧ દ્વારા શું દલીલો રજૂ કરવામાં આવી હતી તે પણ તેમાં પ્રતિબિંબિત થતું નથી. સામાવાળા નં. ૧ એ ટ્રિબ્યુનલ સમક્ષ ગંભીર ફરિયાદ કરી છે કે વાસ્તવમાં, કમિશનર સમક્ષ બિલકુલ સુનાવણી થઈ જ નહોતી. કમિશનરના હુકમ પરથી, એવું જણાય છે કે કમિશનરે શાળાના સંચાલક-સામાવાળા નં. ૩ દ્વારા રજૂ કરવામાં આવેલા રેકૉર્ડને ધ્યાને લીધો હતો અને પગાર ગ્રાન્ટ માટે નિમણૂક નામંજૂર કરવાનો હુકમ પસાર કરવા માટે તારણ નોંધ્યું હતું. સામાવાળા નં. ૧ ને કમિશનર દ્વારા ચકાસવામાં આવેલા રેકૉર્ડમાંથી કોઈપણ દસ્તાવેજની નકલ મેળવવાની કોઈ તક આપવામાં આવી ન હતી. તેથી સામાવાળા નં. ૧ પાસે ડી.ઈ.ઓ. સમક્ષ કથિત ખોટી રજૂઆત દ્વારા સામાન્ય કેટેગરીના ઉમેદવારોમાંથી શિક્ષકોની જગ્યાઓ ભરવા માટે એન.ઓ.સી. માં ફેરફાર કરવાના આક્ષેપોનો સામનો કરવાની કોઈ તક નહોતી. કમિશનર દ્વારા રેકૉર્ડની ઉપરોક્ત તપાસ પર, પગાર ગ્રાન્ટ નામંજૂર કરવાનો અને સામાવાળા નં. ૧ ની નિમણૂકની તારીખથી

લગભગ ૧૯૯૭ ના સમયગાળા સુધી તેમને ચૂકવવામાં આવેલા પગારની વસૂલાત કરવાનો હુકમ કરવામાં આવ્યો હતો. આવા હુકમે સામાવાળા નં. ૧ ની નિમણૂકની માન્યતા અને નિયમિત અને કાયદેસર રીતે નિમાયેલા શિક્ષક તરીકે પગાર મેળવવાના તેમના હકને દૂર કરી દીધો હતો. કમિશનરના આવા હુકમના આધારે, કોઈપણ પ્રક્રિયાનું પાલન કર્યા વિના સંચાલક-સામાવાળા નં. ૩ સંચાલક મંડળ દ્વારા સામાવાળા નં. ૧ ની સેવાઓનો અંત લાવવામાં આવ્યો હતો. વાસ્તવમાં, જ્યારે કમિશનર અને સંચાલક દ્વારા હુકમો પસાર કરવામાં આવ્યા હતા, ત્યારે શાળાનું સંચાલન સરકાર હસ્તક હતું. એટલું જ નહીં પરંતુ પગાર ગ્રાન્ટના માધ્યમથી, સામાવાળા નં. ૧ સંચાલક મંડળ મારફતે સરકાર પાસેથી પગાર મેળવી રહ્યા હતા. તેથી, એવું કહી શકાય નહીં કે કમિશનર દ્વારા કરવામાં આવેલા હુકમની કાયદેસરતા કે અન્ય બાબતોની તપાસ કરવાનું અધિકારક્ષેત્ર ટ્રિબ્યુનલ પાસે નહોતું. ઉપરોક્ત હકીકતો ભારપૂર્વક એવું સૂચવે છે કે સામાવાળા નં. ૧ દ્વારા ટ્રિબ્યુનલ સમક્ષ ઉઠાવવામાં આવેલા વિવાદમાં ઉચ્ચ શિક્ષણ કમિશનર દ્વારા કરવામાં આવેલા હુકમનો સમાવેશ થાય છે કારણ કે તેણે સામાવાળા નં. ૧ ની નિમણૂક છીનવી લીધી હતી. તેથી, આચાર્ય વતી વિદ્વાન વકીલ શ્રી વિરલ શાહ દ્વારા ઉઠાવવામાં આવેલી એવી દલીલ સ્વીકારી શકાય નહીં કે કમિશનરના હુકમની કાયદેસરતા કે અન્ય બાબતોની તપાસ કરવાનું અધિકારક્ષેત્ર ટ્રિબ્યુનલ પાસે નથી.

૧૫. વિદ્વાન આસિસ્ટન્ટ ગવર્નમેન્ટ પ્લીડર શ્રી રાવલ દ્વારા વિજયનગર એજ્યુકેશન સોસાયટી (ઉપર મુજબ) ના કેસમાં ટાંકવામાં આવેલ નિર્ણય કેસની હકીકતોને લાગુ પડશે નહીં. વાસ્તવમાં, સદર કેસમાં, અદાલતે હકીકતના મુદ્દા તરીકે જોયું કે શિક્ષકની નિમણૂક તેના પિતા દ્વારા મેળવવામાં આવી હતી અને સક્ષમ સત્તામંડળ દ્વારા નિમણૂકને કોઈ મંજૂરી ન હોવાથી, નિમણૂક બિનઅસરકારક હતી. આવી પરિસ્થિતિની હકીકતમાં, અદાલતે ઠરાવ્યું કે શિક્ષકની સેવા સમાપ્ત કરતાં પહેલાં પ્રક્રિયાનું પાલન કરવા માટેની ધ ગુજરાત સેકન્ડરી એજ્યુકેશન એક્ટ, ૧૯૭૨ ની કલમ ૩૬ ની જોગવાઈનું પાલન કરવાની પરવાનગી આપવામાં આવે, તો તે ગેરકાયદેસરતાને કાયમી કરવા સમાન ગણાશે.

૧૬. બી.એમ. શાહ એજ્યુકેશન સોસાયટી (ઉપર મુજબ) ના કેસમાં, આ કોર્ટે સદર અધિનિયમની કલમ ૧૪ હેઠળની પ્રક્રિયાનું પાલન કરવા અંગેના મુદ્દાની તપાસ કરતી વખતે પેરા ૮ અને ૯ માં નીચે મુજબ ઠરાવ્યું અને અવલોકન કર્યું છે:—

“૮. તેવી જ રીતે એવા નિષ્કર્ષ વિશે કોઈ ભૂલ, રેકૉર્ડ પર સ્પષ્ટ દેખાતી ભૂલ તો દૂર રહી, દલીલ કરી શકાતી નથી કે સેવા સમાપ્તિનો હુકમ કુદરતી ન્યાયના સિદ્ધાંતના ભંગમાં કરવામાં આવ્યો છે. ટ્રિબ્યુનલે ઠરાવ્યું છે કે શાળા સંચાલક મંડળે સદર અધિનિયમની કલમ ૧૪(૧) હેઠળ પરિકલ્પિત તપાસ હાથ ધરી નથી. તેણે સેવા સમાપ્તિનો હુકમ જારી કરતાં પહેલાં ડી.ઇ.ઓ. ની પરવાનગી

મેળવી ન હતી. બંને કાનૂની જરૂરિયાતો છે. મારી સમક્ષ આ હકીકતો નિર્વિવાદ છે. જોકે, આ સંબંધમાં મારી સમક્ષ રજૂ કરાયેલી એકમાત્ર દલીલ એ હતી કે જ્યાં છેતરપિંડીના કારણોસર સેવા સમાપ્તિ કરવામાં આવે છે ત્યાં કારણદર્શક નોટીસ આપવાના તબક્કાથી આગળ તપાસ હાથ ધરવી જરૂરી નથી. ઉપર સંદર્ભિત આ કોર્ટના નિર્ણય પર આધાર રાખવામાં આવ્યો હતો.

૯. ઉપરોક્ત નિર્ણયનું કાળજીપૂર્વક અવલોકન કર્યા પછી હું તેમાં આવા કોઈ વ્યાપક પ્રસ્તાવને શોધવામાં અસમર્થ છું. અદાલતે પ્રથમ દ્રષ્ટિએ જોયું કે કર્મચારીની સેવા સમાપ્તિ જેમાં છેતરપિંડી, ખોટી રજૂઆત અથવા ભૂલોના આક્ષેપો જણાવવામાં આવ્યા હોય તે કુદરતી ન્યાયના પ્રાથમિક સિદ્ધાંતોનું પાલન કર્યા વિના કર્મચારી પર અનિષ્ટ પરિણામો લાવવા અને તેને કાયમી ધોરણે કલંકિત કરવા સમાન બનશે. તે માત્ર સાદી સેવા સમાપ્તિનો હુકમ રહેશે નહીં પરંતુ તે છેતરપિંડી, ખોટી રજૂઆત અથવા ભૂલના આક્ષેપો પર આધારિત સેવા સમાપ્તિનો હુકમ હશે જે કર્મચારીને કોઈપણ જાહેર રોજગારમાં ભાવિ રોજગાર મેળવવાથી વંચિત કરશે. તેથી આવો હુકમ કુદરતી ન્યાયના પ્રાથમિક સિદ્ધાંતોનું પાલન કર્યા વિના પસાર કરી શકાય નહીં , એટલે કે પક્ષકારને તેની સેવા સમાપ્તિનું કારણ જણાવવું અને પુરાવા સાથે પોતાનો ખુલાસો રજૂ કરવાની તક પૂરી પાડવી અને નોકરીદાતા દ્વારા આવા ખુલાસા અને પુરાવાની વિચારણા કરવી. નિર્ણયનો ઉપરોક્ત રેશિયો ટ્રિબ્યુનલના એ નિષ્કર્ષને સમર્થન આપે છે કે

છેતરપિંડી, ખોટી રજૂઆત અથવા ભૂલના કારણોસર હોદ્દેદારની સેવાઓ સમાપ્ત કરવામાં આવે તે પહેલાં તપાસ હાથ ધરવી એ પ્રાથમિક છે.”

૧૭. બિપિનચંદ્ર પી. પટેલ (વકીલ) (ઉપર મુજબ) ના કેસમાં, ધ બોમ્બે પ્રાઈમરી એજ્યુકેશન એક્ટની કલમ ૪૦(બી) ના સંદર્ભમાં હોવા છતાં, આ કોર્ટે પેરા ૮, ૯ અને ૧૦ માં નીચે મુજબ ઠરાવ્યું અને અવલોકન કર્યું છે:—

“૮. એ વિવાદમાં નથી કે સામાવાળા નં. ૧ પ્રાથમિક શિક્ષક તરીકે નિમણૂક મેળવવા માટે જરૂરી લાયકાત એટલે કે એસ.એસ.સી. અને પી.ટી.સી. ધરાવે છે. એ વિવાદમાં નથી કે સામાવાળા નં. ૧ ની તારીખ ૧૯.૮.૧૯૮૩ ની ઇન્ટરવ્યુ પ્રક્રિયા પછી તારીખ ૨૨.૮.૧૯૮૩ ના હુકમ દ્વારા નિમણૂક કરવામાં આવી હતી. એ પણ વિવાદમાં નથી કે સામાવાળા નં. ૧ એ ૨૦ વર્ષના સમયગાળા માટે અરજદારોના સંચાલક મંડળ સાથે સેવા આપી હતી. એ પણ વિવાદમાં નથી કે આ એ જ અરજદારોનું સંચાલક મંડળ છે જેણે સામાવાળા નં. ૧ ની છેક વર્ષ ૧૯૮૩ માં નિમણૂક કરી હતી. એ પણ વિવાદમાં નથી કે અરજદારો દ્વારા પ્રથમ વખત તારીખ ૧૭.૧.૨૦૦૩ ના રોજ એક કારણદર્શક નોટીસ જારી કરવામાં આવી હતી, જેના દ્વારા સામાવાળા નં. ૧ ને જણાવવામાં આવ્યું હતું કે તેમની નિમણૂક ધ બોમ્બે પ્રાઈમરી એજ્યુકેશન એક્ટ અને નિયમોની જોગવાઈઓથી વિપરીત કરવામાં આવી હોવાના કારણોસર તેમની સેવા શા માટે સમાપ્ત ન કરવી. હવે જે પ્રશ્ન વિચારવાનો રહે છે તે એ

છે કે શું અરજદારોનું સંચાલક મંડળ પોતાની જ ભૂલનો ગેરલાભ લઈ શકે અને તે પણ લગભગ વીસ વર્ષની સેવા પછી. એ નોંધવું જરૂરી છે કે અરજદારોના સંચાલક મંડળનો એવો કેસ નથી કે સામાવાળા નં. ૧ જરૂરી લાયકાત ધરાવતા નથી અને/અથવા સામાવાળા નં. ૧ દ્વારા અન્ય કોઈ ગેરવર્તણૂક કરવામાં આવી છે. અરજદારોના સંચાલક મંડળ વતી એવી દલીલ છે કે સંબંધિત સમયે જ્યારે સામાવાળા નં. ૧ ની તારીખ ૨૨.૯.૮૩ ના રોજ મદદનીશ શિક્ષક તરીકે નિમણૂક કરવામાં આવી હતી, ત્યારે પરિશિષ્ટ-એફ અમલમાં હોવાથી જેમાં નિમણૂક પસંદગી સમિતિ દ્વારા થવી જરૂરી હતી અને તેથી, જ્યારે સામાવાળા નં. ૧ ની નિમણૂક પોતે જ કાયદા અનુસાર ન હતી ત્યારે તેઓ સદર અધિનિયમની કલમ ૪૦(બી) હેઠળ પરિકલ્પિત કોઈપણ રક્ષણ માટે હકદાર નથી અને તેથી, ટ્રિબ્યુનલે પુનઃસ્થાપનનો હુકમ પસાર કરવામાં મૂળભૂત ભૂલ કરી છે. અરજદારોનો એવો પણ કેસ છે કે પરિશિષ્ટ-એફ સંબંધિત સમયે માત્ર એ અરજદારો પૂરતું સ્થગિત હતું જેમણે સ્પેશ્યલ સિવિલ એપિલિકેશનો દાખલ કરી હતી. જોકે, અરજદારો વતી ઉપસ્થિત રહેલા વિદ્વાન વકીલ શ્રી જોષી સદર દલીલને સાબિત કરવામાં નિષ્ફળ રહ્યા છે અને પરિશિષ્ટ-એફ ની જોગવાઈઓ માત્ર તે સ્પેશ્યલ સિવિલ એપિલિકેશનોના અરજદારો પૂરતી સ્થગિત કરવામાં આવી હતી તેવું કંઈપણ દર્શાવવામાં નિષ્ફળ રહ્યા છે. આ કોર્ટની ડિવિઝન બેન્ચે તારીખ ૧.૯.૧૯૮૩ ના ચુકાદા અને હુકમ

દ્વારા પરિશિષ્ટ-એફ ની કાયદેસરતાને માન્ય રાખી હતી અને ત્યાં સુધી પરિશિષ્ટ-એફ નો અમલ મોકૂફ રાખવામાં આવ્યો હતો તે હકીકતને ધ્યાને લેતાં, ટ્રિબ્યુનલ એવા નિષ્કર્ષ પર પહોંચ્યું છે કે સંબંધિત સમયે જ્યારે સામાવાળા નં. ૧ ની નિમણૂક કરવામાં આવી હતી, ત્યારે પરિશિષ્ટ-એફ સ્થગિત હતું અને તેથી, એવું કહી શકાય નહીં કે સામાવાળા નં. ૧ ની નિમણૂક ગેરકાયદેસર અને ધ બોમ્બે પ્રાઈમરી એજ્યુકેશન એક્ટ અને નિયમોની જોગવાઈઓથી વિપરીત હતી. તેથી, ટ્રિબ્યુનલ દ્વારા ઠરાવવામાં આવ્યું છે કે સામાવાળા નં. ૧ ધ બોમ્બે પ્રાઈમરી એજ્યુકેશન એક્ટની કલમ ૪૦(બી)(૧) હેઠળ પૂરા પાડવામાં આવેલા રક્ષણ માટે હકદાર હતા અને સામાવાળા નં. ૧ ની સેવાઓ કોઈ તપાસ કર્યા વિના અને સક્ષમ સત્તામંડળની કોઈ પૂર્વ મંજૂરી મેળવ્યા વિના સમાપ્ત કરવામાં આવી હતી અને તે મુજબ, અરજદારોને સામાવાળા નં. ૧ ને પુનઃસ્થાપિત કરવાનો નિર્દેશ આપીને સામાવાળા નં. ૧ ની સેવાઓ અંત લાવવાના અરજદારોના પગલાંને રદ કર્યું.

૯. આ ભારતના સંવિધાનના અનુચ્છેદ ૨૨૭ હેઠળની પિટિશન છે અને ટ્રિબ્યુનલ દ્વારા અધિકારક્ષેત્રની કોઈ ભૂલ, કાયદાની સ્પષ્ટ દેખાતી ભૂલ તો દૂર રહી, થઈ હોય તેવું જણાતું નથી જેમાં ભારતના સંવિધાનના અનુચ્છેદ ૨૨૭ હેઠળના અધિકારક્ષેત્રનો ઉપયોગ કરતી વખતે આ કોર્ટની દખલગીરી જરૂરી બને. અન્યથા પણ, એ હકીકતને ધ્યાને લેતાં કે

સામાવાળા નં. ૧ ને તારીખ ૧૨.૮.૧૯૮૩ નો ઇન્ટરવ્યુ કોલ લેટર જારી કરવામાં આવ્યો હતો અને ૧૯.૮.૧૯૮૩ ના રોજ ઇન્ટરવ્યુ લેવામાં આવ્યા હતા અને ત્યારબાદ, અરજદારોના સંચાલક મંડળ દ્વારા તારીખ ૨૨.૮.૧૯૮૩ ના રોજ તેમની નિમણૂક કરવામાં આવી હતી. પરંતુ હકીકત એ રહે છે કે સામાવાળા નં. ૧ જરૂરી લાયકાત એટલે કે એસ.એસ.સી. અને પી.ટી.સી. ધરાવે છે અને જ્યારે સામાવાળા નં. ૧ ને વીસ વર્ષ સુધી પ્રાથમિક શિક્ષક તરીકે કામ કરવાની પરવાનગી આપવામાં આવી હતી, ત્યારે હવે માત્ર એવા કારણોસર સામાવાળા નં. ૧ ની સેવા સમાપ્ત કરવાનું અરજદારોના સંચાલક મંડળ માટે ખુલ્લું નથી કે સામાવાળા નં. ૧ ની નિમણૂક કાયદા અનુસાર નહોતી અને/અથવા તેમની નિમણૂક કરતાં પહેલાં, યોગ્ય પ્રક્રિયાનું પાલન કરવામાં આવ્યું ન હતું. આ અરજદારોનું જ સંચાલક મંડળ છે જેણે છેક ૧૯૮૩ માં સામાવાળા નં. ૧ ની નિમણૂક કરી હતી. તેથી, અરજદારોને પરિસ્થિતિનો લાભ લેવા અને એવી દલીલ કરવાની પરવાનગી આપી શકાય નહીં કે તેઓએ ૨૦ વર્ષ પહેલાં સામાવાળા નં. ૧ ની નિમણૂક કરવામાં ભૂલ કરી હોવાથી, તેમને સામાવાળા નં. ૧ ની સેવાઓ સમાપ્ત કરવાની પરવાનગી આપવામાં આવે. અરજદારો દ્વારા આવી પરિસ્થિતિનો લાભ લેવાની પરવાનગી આપવી એ અરજદારોને તેમના દ્વારા કરવામાં આવેલી ભૂલનો લાભ લેવાની છૂટ આપવા સમાન થશે અને તે પણ વીસ વર્ષના સમયગાળા

પછી જે માન્ય નથી. સામાવાળા નં. ૧ ને વીસ વર્ષ પછી એવું કહી શકાય નહીં કે જ્યારે વીસ વર્ષ પહેલાં તેમની નિમણૂક કરવામાં આવી હતી, ત્યારે સંચાલક મંડળ દ્વારા કોઈ યોગ્ય પ્રક્રિયાનું પાલન કરવામાં આવ્યું ન હતું. સંજોગો હેઠળ પણ, ટ્રિબ્યુનલ દ્વારા પસાર કરવામાં આવેલા ચુકાદા અને હુકમમાં આ કોર્ટ દ્વારા દખલગીરી કરવાની જરૂર નથી.

૧૦. જ્યાં સુધી સ્પેશ્યલ સિવિલ એપિલિકેશન નં. ૨૪૬૩/૧૯૯૭ માં આપવામાં આવેલા આ કોર્ટના વિદ્વાન સિંગલ જજના ચુકાદા પર મૂકવામાં આવેલા આધારનો સંબંધ છે, સદર કેસની હકીકતોમાં, અરજદાર શિક્ષકો "પ્રાથમિક શિક્ષક પ્રશિક્ષણ" ની કોઈ લાયકાત ધરાવતા નહોતા અને ૨૭ વર્ગો માટે ૨૮ શિક્ષકોની જરૂરિયાત સામે, શાળાએ તે સ્પેશ્યલ સિવિલ એપિલિકેશનના અરજદારો સહિત ૫૦ જેટલા શિક્ષકોની નિમણૂક કરી હતી અને શૈક્ષણિક લાયકાત અને તેમની વરિષ્ઠતાને ધ્યાનમાં રાખીને, વિદ્યાર્થીઓ અને શિક્ષકોનો ગુણોત્તર જાળવી રાખવાના ઉદ્દેશથી અરજદારોની સેવાઓ સમાપ્ત કરવામાં આવી હતી અને ઉપરોક્ત હકીકતોની પૃષ્ઠભૂમિમાં, જ્યારે તે શિક્ષકોની સેવાઓ સમાપ્ત કરવામાં આવી ત્યારે આ કોર્ટના વિદ્વાન સિંગલ જજે સદર સ્પેશ્યલ સિવિલ એપિલિકેશનો ફગાવી દીધી હતી. સંજોગો હેઠળ, સદર ચુકાદો હાલની સ્પેશ્યલ સિવિલ એપિલિકેશનની હકીકતો અને સંજોગોમાં અરજદારોના કેસ માટે મદદરૂપ થશે નહીં. તેવી જ રીતે, ભારતના માનનીય સર્વોચ્ચ

અદાલતના ચુકાદાઓમાં નિર્ધારિત સિદ્ધાંતના સંબંધમાં કોઈ વિવાદ નથી પરંતુ હાથ પરના કેસની હકીકતો અને સંજોગોને ધ્યાનમાં લેતાં, તે પણ અરજદારોના કેસ માટે કોઈ સહાયરૂપ નથી. પુનરાવર્તનના ભોગે પણ, એ નોંધવું જરૂરી છે કે સામાવાળા નં. ૧ ની નિમણૂક ઇન્ટરવ્યુ પ્રક્રિયા પછી કરવામાં આવી હતી અને સામાવાળા નં. ૧ જરૂરી લાયકાત ધરાવે છે અને હકીકતો પર અને મૂલ્યાંકન પર ટ્રિબ્યુનલ દ્વારા એવું ઠરાવવામાં આવ્યું છે કે સંબંધિત સમયે જ્યારે સામાવાળા નં. ૧ ની નિમણૂક કરવામાં આવી હતી, ત્યારે પરિશિષ્ટ-એફ નો અમલ સ્થગિત હતો. ઉપર જણાવ્યા મુજબ અન્યથા પણ, એ હકીકતને ધ્યાને લેતાં કે અરજદારોએ ૧૯૮૩ માં સામાવાળા નં. ૧ ની નિમણૂક કરી હતી જે પ્રાથમિક શિક્ષક બનવા માટેની તમામ જરૂરી લાયકાત ધરાવતા હતા, વીસ વર્ષના સમયગાળા પછી એવું વલણ અપનાવવાની પરવાનગી આપી શકાય નહીં કે સામાવાળા નં. ૧ ની નિમણૂક નિયમોથી વિપરીત કરવામાં આવી હતી. સંજોગો હેઠળ, હાલની સ્પેશ્યલ સિવિલ એપિલિકેશન ફગાવી દેવાને પાત્ર છે અને તે મુજબ તેને ફગાવી દેવામાં આવે છે.”

૧૮. કૃષ્ણાદેવી માલચંદ કામાઠિયા (ઉપર મુજબ) ના કેસમાં, અદાલતે પેરા ૧૬ થી ૧૯ માં નીચે મુજબ ઠરાવ્યું અને અવલોકન કર્યું છે:—

“૧૬. એ સ્થાપિત કાનૂની સ્થિતિ છે કે હુકમ રદબાતલ હોય તો પણ, સક્ષમ મંચ દ્વારા તેને તેવો જાહેર કરવો જરૂરી છે અને કોઈપણ વ્યક્તિ માટે તેના મતે

હુકમ રદબાતલ છે માત્ર તેટલા કારણોસર તેની અવગણના કરવી માન્ય નથી. સ્ટેટ ઓફ કેરળ વિ. એમ.કે. કુન્નિકમ્બન નામ્બિયાર માંજેરી માણિકોથ નડુવિલ (મૃત્યુ પામેલ) અને અન્ય, એ.આઈ.આર. ૧૯૯૬ એસ.સી. ૯૦૬; તૈયબભાઈ એમ. બગાસરવાલા અને અન્ય વિ. હિન્દ રબર ઇન્ડસ્ટ્રીઝ પ્રાઇવેટ લિમિટેડ વગેરે, એ.આઈ.આર. ૧૯૯૭ એસ.સી. ૧૨૪૦; એમ. મીનાક્ષી અને અન્ય વિ. મેતાદિન અગ્રવાલ (મૃત્યુ પામેલ) વારસદારો મારફતે અને અન્ય (૨૦૦૬) ૭ એસ.સી.સી. ૪૭૦ : (૨૦૦૬ એ.આઈ.આર. એસ.સી.૬બલ્યુ. ૪૩૨૩); અને સ્નેહ ગુપ્તા વિ. દેવી સરૂપ અને અન્ય, (૨૦૦૯) ૬ એસ.સી.સી. ૧૯૪ માં, આ કોર્ટે ઠરાવ્યું હતું કે હુકમ માન્ય છે કે રદબાતલ, તે પક્ષકારો દ્વારા નક્કી કરી શકાય નહીં. આવા હુકમને રદ કરવા માટે, રદબાતલ હોય તો પણ, પક્ષકારે યોગ્ય મંચનો આશરો લેવો પડે છે.

૧૭. સ્ટેટ ઓફ પંજાબ અને અન્ય વિ. ગુરદેવ સિંહ, અશોક કુમાર, એ.આઈ.આર. ૧૯૯૧ એસ.સી. ૨૨૧૯ માં, આ કોર્ટે ઠરાવ્યું હતું કે હુકમની અમાન્યતાથી વ્યથિત પક્ષકારે એવી જાહેરાતની રાહત માટે અદાલતનો આશરો લેવો પડે છે કે તેની સામેનો હુકમ બિનઅસરકારક છે અને તેથી, તેના પર બંધનકર્તા નથી. સદર કેસનો નિર્ણય કરતી વખતે, આ કોર્ટે સ્મિથ વિ. ઇસ્ટ એલોર રૂરલ ડિસ્ટ્રિક્ટ કાઉન્સિલ, [૧૯૫૬] ૧ ઓલ ઇ.આર. ૮૫૫ ના ચુકાદા પર આધાર રાખ્યો હતો જેમાં લોર્ડ રેડકિલફે અવલોકન કર્યું હતું :-

"શુદ્ધ દાનતથી ન કરવામાં આવ્યો હોય તો પણ હુકમ કાનૂની પરિણામો લાવવા સક્ષમ કૃત્ય છે. તે તેના કપાળ પર અમાન્યતાનું કોઈ ચિહ્ન ધરાવતો નથી. જ્યાં સુધી અમાન્યતાનું કારણ સ્થાપિત કરવા અને તેને રદ કરાવવા કે અન્યથા બદલાવવા માટે કાયદા મુજબ જરૂરી કાર્યવાહી કરવામાં ન આવે ત્યાં સુધી, તે તેના પ્રત્યક્ષ હેતુ માટે સૌથી દોષરહિત હુકમો જેટલો જ અસરકારક રહેશે."

૧૮. સુલતાન સાદિક વિ. સંજય રાજ સુબ્બા અને અન્ય, એ.આઈ.આર. ૨૦૦૪ એસ.સી. ૧૩૭૭ માં, આ કોર્ટે એવું અવલોકન કરીને સમાન દ્રષ્ટિકોણ અપનાવ્યો હતો કે એકવાર અદાલત દ્વારા હુકમને શૂન્યપત જાહેર કરવામાં આવે ત્યાર પછી જ શૂન્યતાનો ચુકાદો સર્વત્ર એટલે કે સંબંધિત દરેક વ્યક્તિની તરફેણમાં અને વિરુદ્ધમાં અમલમાં આવશે. આવી જાહેરાત માન્ય છે જો અદાલત એવા નિષ્કર્ષ પર આવે કે હુકમ કરનાર પાસે અંતર્ગત અધિકારક્ષેત્ર/ક્ષમતાનો અભાવ છે અને તેથી, તે એવા નિષ્કર્ષ પર આવે છે કે હુકમ પ્રત્યક્ષ અને પરોક્ષ અમાન્યતાથી પીડાય છે.

૧૯. આમ, ઉપરોક્ત બાબતો પરથી સ્પષ્ટ થાય છે કે હુકમ/જાહેરનામું રદબાતલ/રદબાતલ કરવાપાત્ર હોય તો પણ, તેનાથી વ્યથિત પક્ષકાર એવો નિર્ણય લઈ શકે નહીં કે સદર હુકમ/જાહેરનામું તેના પર બંધનકર્તા નથી. તેણે આવી જાહેરાત મેળવવા માટે અદાલતનો આશરો લેવો પડે છે.

હુકમ કાલ્પનિક રીતે શૂન્ય હોઈ શકે છે અને આપેલ સંજોગોમાં તેની અમાન્યતાને અદાલત સમક્ષ પડકારવામાં આવે તો પણ, અદાલત અરજદારના અધિકાર સહિત અથવા વિલંબના કારણોસર અથવા અધિકાર જતો કરવાના સિદ્ધાંત પર અથવા અન્ય કોઈપણ કાનૂની કારણોસર તેને રદ કરવાનો ઇનકાર કરી શકે છે. હુકમ એક હેતુ માટે અથવા એક વ્યક્તિ માટે રદબાતલ હોઈ શકે છે, તે અન્ય હેતુ માટે અથવા અન્ય વ્યક્તિ માટે તેવો ન પણ હોય.”

૧૯. કાયદાના ઉપરોક્ત સ્થાપિત સિદ્ધાંતોને ધ્યાનમાં રાખીને, સામાવાળા નં. ૧ ની સેવા સમાપ્ત કરતાં પહેલાં સદર અધિનિયમની કલમ ૧૪(૧)(બી) હેઠળની પ્રક્રિયાનું પાલન કરવું જરૂરી હતું તેવું ઠરાવવામાં ટ્રિબ્યુનલની કોઈ ભૂલ જણાઈ નથી. ટ્રિબ્યુનલે કમિશનરના હુકમને એવા કારણોસર યોગ્ય રીતે રદ કર્યો છે કે આવો હુકમ કુદરતી ન્યાયના સિદ્ધાંતોના ઉલ્લંઘનમાં પસાર કરવામાં આવ્યો હતો.

૨૦. સામાન્ય રીતે, જ્યારે અદાલત પક્ષકારના અધિકારને પ્રતિકૂળ અસર કરતા કોઈપણ હુકમના સંબંધમાં જુએ છે કે કુદરતી ન્યાયના સિદ્ધાંતોનું પાલન કરવામાં આવ્યું નથી, ત્યારે અદાલત સંબંધિત સત્તાવાળાઓને કુદરતી ન્યાયના સિદ્ધાંતોનું પાલન કરવાની અને નવો નિર્ણય લેવાની પરવાનગી આપી શકે છે. જોકે, હાલના કેસની હકીકતોમાં, જ્યારે શાળામાં સંચાલક મંડળ દ્વારા શિક્ષકની નિમણૂક માટે બદલાયેલી એન.ઓ.સી. મેળવવાની બાબતમાં સામાવાળા નં. ૧ સામે ખોટી રજૂઆત કે છેતરપિંડીનો કોઈ આક્ષેપ નથી અને જે દિવસે સામાવાળા

નં. ૧ ની સેવાઓ સમાપ્ત કરવામાં આવી તે દિવસે, પ્રથમ કેસમાં સામાવાળા નં. ૧ એ લગભગ ૧૭ વર્ષની સેવા અને અન્ય બે પિટિશનોમાં સામાવાળા નં. ૧ એ લગભગ ૧૪ વર્ષની સેવા પૂર્ણ કરી હતી, ત્યારે અદાલતને એ યોગ્ય જણાતું નથી કે અરજદારો અથવા અન્ય કોઈ સંબંધિત સત્તાવાળાઓ હવે તેમની નિમણૂકોના સંબંધમાં નવો નિર્ણય લેવા માટે સામાવાળા નં. ૧ સામે કાનૂની પ્રક્રિયાનું પાલન કરે. તેથી, ત્રણેય બાબતોમાં ટ્રિબ્યુનલ દ્વારા પસાર કરવામાં આવેલ વાદગ્રસ્ત હુકમ માન્ય રાખવો જરૂરી છે અને પિટિશનો ફગાવી દેવી જરૂરી છે.

૨૧. આ તબક્કે, એ ઉલ્લેખ કરવો જરૂરી છે કે ટ્રિબ્યુનલ સમક્ષ અરજીઓ પેઝિંગ હતી તે દરમિયાન, સામાવાળા નં. ૧ ને પગારનો દાવો કર્યા વિના શિક્ષક તરીકે કામ કરવાની પરવાનગી આપવામાં આવી હતી. પરંતુ, તેઓ ટ્રિબ્યુનલ સમક્ષ સફળ થયા અને તેઓ પગારનો દાવો કરવા માટે હકદાર બન્યા. જોકે, આ કોર્ટ સમક્ષ, ટ્રિબ્યુનલ દ્વારા કરવામાં આવેલા હુકમના અમલ સામે વચગાળાનો સ્ટે આપતી વખતે, સામાવાળા નં. ૧ એ વિનંતી કરી હતી કે જો આ કોર્ટ ટ્રિબ્યુનલના વાદગ્રસ્ત હુકમના અમલ સામે વચગાળાનો સ્ટે આપે, તો તેમને તે શરતે કામ ચાલુ રાખવાની પરવાનગી આપવામાં આવે કે તેઓ સેવામાં હતા જ્યાં સુધી પરત આવવાની તારીખે બાબતની સુનાવણી ન થાય ત્યાં સુધી તેઓ કોઈ પગારનો દાવો કરશે નહીં. તેથી, અદાલતે તારીખ ૧૬.૧.૨૦૧૨ નો નીચે મુજબનો હુકમ પસાર કર્યો:—

“દરેક પિટિશનમાં રૂબી ફેબ્રુઆરી ૨૦૧૨ ના રોજ પરત આવવાપાત્ર રૂલ.

શ્રી સુભાષ બારોટ, વિદ્વાન વકીલ સામાવાળા નં. ૧ વતી રૂલની નોટીસની બજવણી જતી કરે છે અને શ્રી ઉમંગ આર. વ્યાસ, વિદ્વાન વકીલ વતી ઉપસ્થિત વિદ્વાન વકીલ શ્રી વિરલ શાહ સામાવાળા નં. ૨ વતી રૂલની નોટીસની બજવણી જતી કરે છે. જ્યાં સુધી સામાવાળા નં. ૩ થી ૫ નો સંબંધ છે ત્યાં સુધી ડિરેક્ટ સર્વિસની પરવાનગી આપવામાં આવે છે.

વચગાળાની રાહત અંગેની નોટીસ પણ રૂબી ફેબ્રુઆરી ૨૦૧૨ ના રોજ પરત આવવાપાત્ર છે. તે દરમિયાન, પેરા ૭(સી) ના સંદર્ભમાં વચગાળાની રાહત રહેશે. આ તબક્કે, સામાવાળા નં. ૧ તરફે ઉપસ્થિત રહેલા વિદ્વાન વકીલ શ્રી બારોટે જણાવ્યું છે કે મૂળ અરજદારો વિદ્વાન ટ્રિબ્યુનલ દ્વારા પસાર કરવામાં આવેલા વચગાળાના હુકમના આધારે સેવામાં હોવાથી, તેમને ચાલુ રાખવામાં આવે. જોકે, તે દિવસે આ બાબતની સુનાવણી ન થાય ત્યાં સુધી તેઓ કોઈ પગારનો દાવો કરશે નહીં. સંજોગો હેઠળ, પેરા ૭(સી) ના સંદર્ભમાં વચગાળાની રાહત સાથે એવા વિશેષ ફેરફાર સાથે કે ટ્રિબ્યુનલના આખરી નિર્ણય પહેલાંની જે પણ સ્થિતિ હતી, જે હાલની પિટિશનોમાં વાદગ્રસ્ત છે, તે ચાલુ રાખવામાં આવે.”

૨૨. જ્યારે આવો હુકમ સામાવાળા નં. ૧ તરફે ઉપસ્થિત રહેલા વિદ્વાન વકીલોના ધ્યાને લાવવામાં આવ્યો, ત્યારે તેઓએ સ્પષ્ટપણે જણાવ્યું કે આ કોર્ટ આખરી હુકમમાં એવી જોગવાઈ કરી શકે છે કે સામાવાળા નં. ૧ ઉપરોક્ત તારીખ ૧૬.૨.૨૦૧૨ ના હુકમ પછીથી તારીખ ૩૧.૩.૨૦૧૪ સુધી પગાર માટે હકદાર રહેશે નહીં કારણ કે આ પિટિશનોનો માર્ચ ૨૦૧૪ ના મહિનામાં નિકાલ કરવામાં આવ્યો છે અને તે હેતુ માટે, સામાવાળા નં. ૧ તેમની બાંચધરી પણ રજૂ કરી શકે છે.

૨૩. ઉપરોક્ત બાબતોને ધ્યાને લેતાં અને કેસની હકીકતો અને સંજોગોને ધ્યાનમાં રાખીને તથા જાહેર તિજોરી પર કોઈ વધારાનો બોજ ન પડે તે જોવા માટે, ઓછામાં ઓછું તારીખ ૧૬.૧.૨૦૧૨ થી જ્યારે સામાવાળા નં. ૧ માર્ચ ૨૦૧૪ સુધી પગારનો દાવો ન કરવા સંમત થયા હતા તે સમયગાળા માટે, સામાવાળા નં. ૧ ને પગાર માટે હકદાર બનાવી શકાય નહીં.

૨૪. ઉપર જણાવેલા કારણોસર, પિટિશનો ફગાવી દેવામાં આવે છે. જોકે, દરેક પિટિશનમાં સામાવાળા નં. ૧ તારીખ ૧૬.૧.૨૦૧૨ થી ૩૧.૩.૨૦૧૪ સુધીના સમયગાળા માટે પગારનો દાવો કરવા હકદાર રહેશે નહીં. તેઓ જોકે ટ્રિબ્યુનલના વાદગ્રસ્ત હુકમના આધારે ઉપરોક્ત સમયગાળા સિવાયના પગાર અને અન્ય આનુષંગિક લાભોનો દાવો કરવા હકદાર રહેશે. દરેક પિટિશનના સામાવાળા નં. ૧ આજથી ત્રણ અઠવાડિયાના સમયગાળામાં આ કોર્ટ સમક્ષ ઉપર જણાવ્યા મુજબ બાંચધરી દાખલ કરશે. સામાવાળા નં. ૧ પગાર વિના કામ કરી રહ્યા

હોવાથી, અરજદારો અને સામાવાળા નં. ૩ ને આ હુકમ મળ્યાની તારીખથી ત્રણ મહિનાના સમયગાળામાં ટ્રિબ્યુનલના અને આ કોર્ટના ચુકાદા અને હુકમનું પાલન કરવાનો નિર્દેશ આપવામાં આવે છે. રૂલ ૨૯ કરવામાં આવે છે.

૨૫. મુખ્ય પિટિશનોમાં પસાર કરવામાં આવેલા હુકમને ધ્યાને લેતાં, સિવિલ એપ્લિકેશનો પર કોઈ હુકમ પસાર કરવાની જરૂર નથી. સિવિલ એપ્લિકેશનોનો તે મુજબ નિકાલ કરવામાં આવે છે.

સહી/ –

(સી. એલ. સોની, ન્યાયમૂર્તિ)

This judgment has been translated using AI Tool – SUVAS.

=====

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.